

S Z E M L E

HADSEREGÜNK SAJTÓJA

A Jugoszláv Hadseregben ma összesen 11 szakfolyóirat, 8 katonai és 4 illusztrált lap jelenik meg. Ezenkívül számos állandó és időnkénti közlemény jut el katonáinkhoz és katonai vezetőinkhez. Csak a folyóiratok több mint százezer példányszámban hagyják el a sajtót. Mindez híven értékelheti a sajtó jelentőségét Hadseregünkben.

A katonák és a vezetők, az altisztoktól a magasrangú tisztekig, mindannyian szeretik lapjainkat és írásaikkal hozzájárulnak a szerkesztőségek munkájához. Az olvasók javaslatokat tesznek a szerkesztőségeknek a lapok témaköreivel kapcsolatban és megírják észrevételeiket az egyes cikkekről. A hadsereg sajtója szoros kapcsolatban van az olvasókörzettel és ez lehetővé teszi, hogy a sajtó felölelje a hadsereg életének és munkájának minden kérdését.

A Jugoszláv Hadsereg sajtója az első partizán egységek létesítésekor indult és ezeknek az alakulatoknak fejlődésével bontakozott ki, tehát a Népfelszabadító Hadsereg sajtójának hagyományain alapszik. Hadseregünk megteremtésében és szervezeti megszilárdításában a háború folyamán nagy szerepe volt a Népfelszabadító Hadsereg és a jugoszláv partizán egységek főparancsnoksága közlönyének (Bilten Vrhovnog staba NOV i POJ). Általa adta meg a Főparancsnokság és a JKP Központi Vezetősége Hadseregünk kiépítésének vonalát és fegyverezte fel eszméileg a harcosokat és vezetőket feladatuk teljesítésére.

A háború után, hadseregünk békés időszaki kiépítésében ez a sajtó is új feladatokat kapott és a hadsereg fejlesztésének jegyében maga is tovább fejlődött. 1945. végén megjelent a »Narodna armija«, a JSZNK fegyveres erőinek központi lapja. Még a háború folyamán, 1945. februárja óta,

rendszeresen megjelenik a »Front« című illusztrált katonai lap, amelynek az a feladata, hogy képekben mutassa be Hadseregünk harci sikereit és megismertesse hazánk dolgozó tömegeit egységeink eredményeivel az építés időszakában. Valamivel később napvilágot látott a »Mornár« is, a Jugoszláv Haditengerészet parancsnokságának képes lapja, majd a »Csuvári neba«, a Jugoszláv Légierők illusztrált lapja. Nemrégiben hagyta el a sajtót a »Za otadzbinu«, a katonai előképzésen résztvevő ifjúság számára készült képeslap.

A Hadsereg korszerűsítésével, vezetőinek eredményes kiképzésével és a haditudomány továbbfejlesztésével új lapok és folyóiratok megjelentése vált szükségessé. Az elmúlt év januárjában elhagyta a sajtót a »Vojno delo« folyóirat, azzal a feladattal, hogy foglalkozzék a taktika és a stratégia kérdéseivel, feldolgozza és megismertesse felszabadító háborúknak gazdag harci tapasztalatait és foglalkozzék katonai doktrínáink és elméletünk kérdéseivel. Ezt a »Vojno-politicki glasnik« követi, amely a pártszervezeti, világnézeti és kulturális tevékenység kérdéseivel foglalkozik.

A hadsereghez tartozók sokoldalú tevékenysége és az egységek sikerei a munka különféle területén szükségessé tették a központi lap és a szakfolyóiratok mellett kisebb lapok megjelentetését is. Tavalyelőtt rendszeresen kezdtek megjelenni a körleti lapok és az egyes fegyveremek lapjai. Ezek egységeik életét ismertetik, figyelemmel kísérik sikereiket és elősegítik munkájukat.

A Jugoszláv Hadsereg sajtója a marxizmus-leninizmus tudománya, a szocialista hazaszeretet szellemében neveli a katonákat a vezetőket és forradalmi elmélettel fegyverez fel őket. Hozzájárul ahhoz, hogy Hadseregünk valóban szocialista népi hadsereg legyen.

PROFASISZTA SAJTÓ
AUSZTRIÁBAN

Fritz Stieber képviselő miután az osztrák parlamentben kudarcot vallott az a kísérlete, hogy bebizonyítsa, miszerint a náci háborús bűnösök bebörtönzése ugyanolyan igazságtalanság, mint amilyen az emberek millióinak Auschwitzben és más táborokban történt legyilkolása, — eszméjét most sajtó útján is hirdeti. Ő »emberségnek« nevezi ezt az eszmét és véleménye szerint a hóhért megbüntetni nem jelentene mást, mint egy igazságtalanságból kettőt csinálni. Hogy ez hova vezet, nem nehéz megfejteni. Ez nemcsak a jelentéktelen náci, hanem a vezető náci rehabilitálását is jelenti.

Stieber ellen büntető eljárást indítottak, de a haladószelemű osztrák lapok kételkednek abban, hogy valóban meg is büntetik.

Amíg Stieber a német koncentrációs táborok becsületéért aggódik, bizonyos Kurt Ries a Linzben megjelenő »Wiener Nachrichten Woche« című folyóiratban, sőt az »Európa Verlag« kiadásában megjelent külön könyvében is megkísérli magát Göbbelst rehabilitálni. Ries könyvében azt mondja, hogy igyekezett »bemutatni ennek az embernek a művét azaz a lehetséges mértékkel mérve, hogy elérte-e azt, amit akart, vagy sem. Göbbels életét minden erkölcsi előítélet nélkül kell szemlélni, azt mérlegelve csupán, megtett-e mindent ami tőle tellett, vagy vereséget szenvedett.« Ez már nem is kétértelmű. Világos, hogy Kurt Ries és azok is, akik kinyomtatják, vagy pedig megengedik, hogy kinyomják azt, amit ő ír, csak azért neheztelnek Göbbelsre, mert nem érte el azt, amit akart. Hogy mit akart Göbbels, azt tudja egész Európa és valószínűleg az osztrákok is, akiket ilyen művekkel boldogítanak.

MILÁN HORVÁT KARMESTER
VENDÉGSZEREPLÉSE DUBLINBAN

Milán Horvát zágrabi karmester az elmúlt év novemberében Irországban vendégszerepelt. November negyedikén Dublinban vezényelt első hangversenyéről az »Evening Mail« című lap a többi között ezt írja:

»Mind a három zeneművet — a két nyitányt, Glinka »Ruszlán és Ljudmila«-ját és Csajkovszki »Rómeó és Juliá«-ját, valamint Dvorzsák »Az új világból« szimfóniáját előadták már máskor is a Phoenix Hallban. Mégis biztonsággal állíthatjuk, hogy a tegnapi esti hangverseny minden eddig hallottat felülmúl.«

A kiváló jugoszláv zeneművész második hangversenyén Popandopulov Szimfoniáját vezényelte. Ez a zenemű felfedezésként hatott az ír közönségre, mivel Irországban eddig jugoszláv zeneműveket nem adtak elő. A rádióállomás igazgatója, akihez a szimfonikus zenekar is tartozik, elkérte a Szimfoniatt vezérkönyvét és az egyes szolamok kottáit, hogy minél gyakrabban előadhassák az ír rádióban.

KISEBBSÉGI SZÍNHÁZ ALAKULT
SZKOPLYÉBAN

Makedónia -fővárosában a közel-múltban megalakult a siptár és török kisebbségi színház. A szkoplyei állandó kisebbségi színház életre hívása újabb bizonyíték arra, hogy hazánkban a helyes nemzetiségi politika eredményeként minden népnek és nemzetiségnek szabad fejlődési lehetősége van. Az új kultúrügyezem nagy örömet váltott ki a siptároknál és a törököknél, akik ezekben a napokban ünneplik lapjaik, a »Birlik« és a »Flaka e Vlaznimit« ötödik évfordulóját. Mindkét nemzeti kisebbség már eddig is élvezte az új Jugoszlávia jótéteményeit. Látta és tapasztalta a Makedóniában élő siptárok és törökök felemelkedését az írástudatlanság leküzdésében és a kisebbségi iskolák fejlesztésében. A 28.636 tanulóval oktató 221 siptár és a 13.220 tanulóval működő 106 török iskola a legékesebb biztosítéka a Makedóniában élő siptárok és törökök kulturális felemelkedésének.

Az állandó siptár és török kisebbségi színház a »Jeni Jol« és az »Emin Duraku« műkedvelő együttes tagjainak és más színházi embereknek bevonásával létesült. Az együtteshez tartozó fiatal török és siptár leányok most még inkább fejleszthetik színjátszó tehetségüket. A néphatóság gondoskodott helyiségről, s így az új színház zavartalanul megkezdhette az előadásokat.

Az új színház életrehívásával párhuzamosan a szkoplyei kisebbségi színház keretében tanács alakult, amelynek az a feladata, hogy szakmai segítséget nyújtson az együttesnek feladata teljesítéséhez. A színházi tanács gondoskodik a színészek kulturális színvonalának emeléséről és tehetségük, tudásuk és leleményességük továbbfejlesztéséről. A tanács munkájában részt vesz a Makedón Népköztársaság Népszínházának néhány tagja, valamint Petre Prlicsko elvtárs is. Az új színháznak a szkoplyei városi népbizottság nyújt műszaki és pénzügyi segítséget. A színház igazgatójává Abdus Abdul, a szkoplyei állami színésziskola végzett növendékét, helyettesévé pedig Abedih Krasznicit, a szkoplyei filozófiai fakultás hallgatóját nevezték ki.

Nagy feladat hárul a kisebbségi színházra. Munkájával hozzá kell járulnia a szocialista kultúra fejlesztéséhez a siptárok és a törökök között.

ÖTVENÉVES A BEOGRÁDI »MOKRANYAC« ZENEISKOLA

Szerbia fővárosában, Beográdban, a tizenkilencedik század második felében több kísérlet történt egy zene-művészeti iskola létesítésére. Életrehívását állandóan magánintézmények, vagy pedig magánzemélyek kezdeményezték. Mindannyiak előtt egy cél lebegett: képzett zenészeket nevelni. Habár zeneiskolára nagy szükség volt, a zenede megalakítását sürgető kérelmek az akkori közművelődési hatóságoknál süket fülekre találtak. Végül is Sztevan Mokranjac, Cvetko Manojlović és Sztaniszlav Binicki javaslatára a beográdi dalegylet 1899-ben megalapítja a »Szerb zeneiskola«-t. Az iskola megalapításának főkezdeményezője Sztevan Mokranjac, az új iskola első igazgatója. Mokranjac jól tudta, hogy a zene, mint a népi kultúra része, képtelen betölteni szerepét egy jól szervezett zeneiskola nélkül, amely zenei kultúrának fejlesztője és új zenészkaderek kiképzője lenne. Az új iskola tantervét az európai korszerű zeneiskolák példája alapján maga Mokranjac dolgozta ki. És 1899. novemberében, minden állami segítség nélkül kizárólag a dalegylet támogatásával, a beográdi »Szerb zeneiskola« meg-

nyitotta kapuit. Igen fontos esemény ez zenei életünkben és zenei nevelésünk fejlesztésében.

Az első 1899-1900-as iskolaévben 48 hallgató iratkozott be a zenedébe. Néhány év múlva ez a szám 200-ra emelkedik, hogy később elérje a 800-at. Ezek a számok híven tükrözik az iskola fejlődését és megmutatják, mennyire szükség volt ilyen iskola létesítésére. A »Szerb zeneiskola« rövid idő alatt Beográdban jelentős és népszerű intézményévé nőtt.

Az eltelt ötven esztendő, 1899-től 1949-ig nem tartogatott zavaralan lehetőséget a zeneiskola számára. A zenede a tandíjból és a beográdi dalegylet segítségével tengődött. Csak 1906-ban kap némi támogatást az államtól. Az első világháború megszakítja az iskola rendszeres munkáját. A háború után a zenede különvlik a beográdi dalegylettől és »Beográdi zeneiskola« néven önállóan működik tovább. Az iskola államosításának állandó eszméje semmiképpen sem valósul meg. A zeneiskola csak 1922-ben kap nagyobb állami szubvenciót. A beográdi zeneakadémia megalakításakor súlyos rázkódtatást szenved, mivel számos előadóját meghívják az akadémiára. A felszabadulás után, 1946 tavaszán beveszi elnevezésébe Mokranjac nevét is. Ettől az időtől kezdve »Mokranjac« zeneiskola néven szerepel. Végül megvalósul felévszázados álma is: 1948-ban végleg államosítják. Csak új államunkban, a szocialista építés időszakában értelmezte a hatóság helyesen ennek az iskolának szerepét és jelentőségét zenei kultúránk fejlesztésében.

A beográdi »Mokranjac« zeneiskola, amely több kimagasló zenekritikust, teoretikust, zenei író, karnagyot, kórusvezetőt és zeneszerzőt adott, büszke lehet ötven éves múltjára és bizalommal tekinthet a jövőbe. A népi állam gondoskodik arról, hogy megvalósíthassa alapítójának, Sztevan Mokranjacnak eszméit és tovább fejlessze azokat. Hogy mennyire szíven viseli az uralomra jutott nép a zenekultúrát, ezt legjobban az bizonyítja, hogy a Szerb Népköztársaság területén ma már 25 zeneiskola működik, több mint 5 000 hallgatóval. Ezekben az iskolákban megtalálhatók a nép minden rétegének tehetséges gyermekei.

AZ »UMETNOST« FOLYÓIRAT
ELSŐ SZÁMA

A jugoszláviai képzőművészek szövetségének kiadásában, megjelent az »Umetnost« (»Művészet) című folyóirat első száma. Hazánkban ez az első ilyen jellegű folyóirat, tekintettel, hogy eddig még nem jelent meg kizárólag képzőművészettel foglalkozó periodikus sajtószerv. A folyóirat háromhavonként jelenik meg. Az első számban a következő cikkek jelentek meg: *Jován Popovics*: A tehetségnek szárnyat ad az eszmeiség. *Grga Gamulin*: Visszatekintés a XXIV Bien-

naéra. *O. Bihalyi-Mérin*: A művészi és társadalmi öntudat egysége Goya művében. *Dore Klemencsics-Maj*: Szlovén művészek részvétele a partizán harcban. *Alekszandar Deroko*: A népi alkotás esztétikája. *Predrag Miloszlávlyevics*: Szőnyegművészetünk átalakulásáért. *Dr. B. M. Drobnjakovics*: A belgrádi néprajzi múzeum egy ritka gyűjteménye. *Milenko Filipovics*: Iparművészeti múzeumot kell alapítani Belgrádban.

A felsorolt cikkeken kívül, a folyóirat beszámol számos kiállításról és műmellékletekben gazdag tartalommal jelent meg.